

การพัฒนาแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โดยกระบวนการบริหารคุณภาพ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี
The Development of Management Model to Improve the Student Care
and Support System Through the Quality Management Processes
of the Special Education Center in Udon Thani Province

นิภาพร ศักดิ์แสน

Niphaporn Saksaen

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดอุดรธานี

Special Education Center in Udon Thani Province

E-mail: Saksaen08@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการรูปแบบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยกระบวนการบริหารคุณภาพ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี 2) สร้างรูปแบบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยกระบวนการบริหารคุณภาพ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยกระบวนการบริหารคุณภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี และ 4) ประเมินการใช้รูปแบบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยกระบวนการบริหารคุณภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 168 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับที่มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบัน พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีปัญหา การจัดการข้อมูลไม่เป็นระบบ ขาดการพัฒนาบุคลากรเฉพาะทาง ข้องจำกัดด้านความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน ขาดแคลนทรัพยากรที่จำกัดการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่ยังไม่มีประสิทธิภาพและความต้องการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ต้องการรูปแบบการบริหารที่ชัดเจน มีเครื่องมือและแนวทางในการปฏิบัติงาน และการอบรมเพื่อเพิ่มทักษะต้องการระบบดูแลที่มีคุณภาพโปร่งใส มีการสื่อสารสม่ำเสมอ และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา

2. ได้รูปแบบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยกระบวนการบริหารคุณภาพ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานีได้รูปแบบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน UD Care Model

3. ผลการใช้รูปแบบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยกระบวนการบริหารคุณภาพ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี พบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

4. ผลการประเมินการใช้รูปแบบ พบว่า ความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้ปกครองที่มีต่อความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยกระบวนการบริหารคุณภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหาร, ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน, กระบวนการบริหารคุณภาพ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดอุดรธานี

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the current situation and needs for a management model of the student care and support system through the quality management processes of the Special Education Center in Udon Thani Province, 2) to develop a management model for the student support system through the quality management processes of the Special Education Center in Udon Thani Province, 3) to study the effects of implementing the management model for the student support system through the quality management processes of the Special Education Center in Udon Thani Province, and 4) to evaluate the implementation of the management model for the student support system through the quality management processes of the Special Education Center in Udon Thani Province. The sample group consist of 168 school administrators, teacher, patents, and the board of basic education. The research tools used in the data collection were structured interview questionnaire, five-level scale questionnaire with a reliability coefficient of 0.95 and the evaluation form of appropriateness, feasibility, and utility. Statistics used to analyze data include frequency, percentage, average, standard deviation.

The research result found that:

1. The current situations of the student care and support system model have been found that the student care and support system face several problems. Data management is disorganized, there is a lack of specialized personnel development, and there are limitations regarding cooperation from parents and the community. There is also a shortage of resources, restricted coordination with external agencies that has not yet been effective. The needs for a student care and support system have been found that there is a need for a clear administrative model, practical tools and guidelines, as well as training to enhance skills. There is a need for a quality and transparent care system, with regular communication, in line with educational standards.

2. The results of developing the student support and support system model through the quality management process of the Special Education Center in Udon Thani Province resulted in the UD Care Model for managing the student care and support system.

3. The results of implementing the management model for the student support and assistance system through the quality management process of the Special Education Center in Udon Thani Province indicated that, overall, the average score was at a high level.

4. The evaluation results of the implementation of the management model indicated that the opinions of school administrators, school board members, teachers, and parents regarding the feasibility and usefulness of the management model through quality management processes to develop the student care and support system of the Special Education Center in Udon Thani Province were, overall, at a high level.

Keywords: Management Model, The Student Care and Support System, The Quality Management Processes to Improve, the Special Education Center in Udon Thani Province

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 มาตรา 3 ระบุว่า คนพิการ หมายความว่า บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใดเพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป การจัดการศึกษาต้องมีความหลากหลาย ทั้งนี้ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547) การจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะต้องทำการสอนแบบซ้ำ ๆ ย้ำบ่อย ๆ โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนที่บกพร่องทางสติปัญญา พ.ศ. 2551 ประกอบด้วย 6 ทักษะ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรก็เพื่อต้องการให้นักเรียนเหล่านี้สามารถช่วยเหลือตนเองในทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตในสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ได้อย่างมีความสุข

ระบบการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ คือกระบวนการดูแลและสนับสนุนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือผู้ที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้หรือด้อยโอกาส ให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 โดยมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพและศักดิ์ศรี (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2555) ระบบนี้เป็น การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนชัดเจน เครื่องมือได้มาตรฐาน ตรวจสอบได้ มีการสำรวจปัญหาและวางแผนกลยุทธ์การช่วยเหลือโดยศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยครูประจำชั้น หรือครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลัก มีการทำงานร่วมกับผู้ปกครองและบุคลากรทั้งในและนอก สถานศึกษา (สมพร หวานเสร็จ, 2552) การสอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างเฉพาะบุคคล และเลือกใช้วิธีที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล เพื่อให้เด็กเกิดพัฒนาการด้านการเรียนรู้และสามารถดำรงชีวิตได้ (วันชัย จันทการกุล, 2558) โดยเป้าหมายคือให้นักเรียนมีทักษะชีวิต ภาวะทางอารมณ์ และคุณธรรมจริยธรรม เพื่อดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

ปัจจุบันการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี ยังไม่มีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนในด้านการวางแผนงาน การสร้างกรอบกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ที่จะนำไปสู่การพัฒนานักเรียน บุคคลออทิสติกอย่างชัดเจน ทำให้การนำลงสู่การปฏิบัติ การวัดประเมินผล และการสรุปผล การดำเนินงานนั้นยังไม่สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรมได้

ด้วยปัญหาดังกล่าวจึงไปสู่การจัดทำแผนกลยุทธ์ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งในการจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้บริหารกำหนดทิศทางขององค์กร โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับองค์กร เพื่อที่จะนำกลยุทธ์เหล่านั้นไปประยุกต์ปฏิบัติและควบคุมประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรได้ (พงศ์พันธุ์ ไชยวัฒน์, 2560) กลยุทธ์การบริหารที่มีคุณภาพจะต้องดีพร้อมสมบูรณ์ทั้งการมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) ที่สามารถบรรลุผลสำเร็จในเป้าหมายนั้น ๆ ได้ และมีประสิทธิภาพ (Efficiency) ที่สำเร็จในเป้าหมายโดยมีต้นทุนค่าใช้จ่ายที่ต่ำที่สุด (วรางคณา ผลประเสริฐ, 2556) การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นการบริหารอย่างมีระบบที่ต้องอาศัยวิสัยทัศน์ของผู้บริหารและอาศัยการวางแผนอย่างมีขั้นตอน โดยผ่านการตัดสินใจและการประเมินแล้วว่าเหมาะสมกับองค์กรและสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง อันจะนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร ฉะนั้นการจัดการเชิงกลยุทธ์จึงมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นวิธีการบริหารจัดการการดำเนินงานขององค์กร มีการกำหนดจากวิสัยทัศน์ผ่านกระบวนการวิเคราะห์และประเมินอย่างเป็นระบบเพื่อการวางแผนดำเนินการให้เหมาะสมกับสถานการณ์สู่ความสำเร็จ

รูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบหลักดังนี้ หลักการของรูปแบบการมีส่วนร่วม, การทำงานเป็นทีม, การจัดการที่เป็นระบบ, การมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นรายบุคคล, ความต่อเนื่องในการพัฒนากระบวนการของรูปแบบ วงจร PDCA (Plan-Do-Check-Act) Plan การวางแผนการดูแลช่วยเหลือ (การวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน, การกำหนดเป้าหมาย, การเลือกกิจกรรม) Do การดำเนินงานตามแผน (การจัดกิจกรรมส่งเสริม, ป้องกัน, และแก้ไข ปัญหา) Check การติดตามและประเมินผล (การรวบรวมข้อมูล, การวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน) Act การปรับปรุงและพัฒนา (การนำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนและกระบวนการ) องค์ประกอบที่สนับสนุน คู่มือการปฏิบัติงาน, ระบบข้อมูลสารสนเทศ, การพัฒนาบุคลากร, การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ จึงสนใจศึกษากลยุทธ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี เพื่อนำไปปฏิบัติให้เกิดผลกับนักเรียนอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และยั่งยืน เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนได้รู้จักตนเอง ลดภาวะความตึงเครียด สามารถสื่อสารสิ่งที่ตนเองต้องการ และพึ่งพาตนเองได้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีทักษะชีวิตสามารถหลีกเลี่ยงป้องกันอันตรายและพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เป็นคนดีของครอบครัวชุมชนและสังคมต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยกระบวนการบริหารคุณภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี

2. พัฒนารูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยกระบวนการบริหารคุณภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี
3. ศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยกระบวนการบริหารคุณภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี
4. ประเมินการใช้รูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยกระบวนการบริหารคุณภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย ได้แก่ การวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

3.2 ประชากร พื้นที่วิจัย และกลุ่มเป้าหมาย

1. ประชากร การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยกระบวนการบริหารคุณภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี และ พัฒนารูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยกระบวนการบริหารคุณภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน รองผู้อำนวยการ 2 คน ครูที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอนไม่น้อยกว่า 2 ปี และปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ณ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 126 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 คน และผู้ปกครอง จำนวน 30 คน รวม 168 คน

2. ประชากร สร้างรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยกระบวนการบริหารคุณภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี (ผชช 5 คน)

3. ประชากร ศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยกระบวนการบริหารคุณภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี ได้แก่ กรรมการสถานศึกษา จำนวน 9 คน ครูผู้สอน จำนวน 8 คน นักเรียน จำนวน 30 คน รวมทั้งสิ้น 48 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

4. ประชากร ประเมินการใช้รูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยกระบวนการบริหารคุณภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน กรรมการสถานศึกษา จำนวน 9 คน ครูผู้สอน จำนวน 28 คน และผู้ปกครองจำนวน 30 คน ในปีการศึกษา 2566 รวมทั้งสิ้น 70 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยกระบวนการบริหารคุณภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 2) พัฒนา

รูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยกระบวนการบริหารคุณภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี ได้แก่ แบบประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของร่างรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยกระบวนการบริหารคุณภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี ได้แก่ แบบประเมินการใช้รูปแบบ 4) ประเมินการใช้รูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยกระบวนการบริหารคุณภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี ได้แก่ แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และ แบบประเมินความพึงพอใจหาคุณภาพเครื่องมือโดยการหาความตรงตามเนื้อหา (IOC) และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ตามวิธีของ Cronbach โดยหาสัมประสิทธิ์แอลฟา

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยส่งหนังสือราชการถึงศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ให้ข้อมูล พร้อมนัดหมายวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ จากนั้นส่งแบบสัมภาษณ์ล่วงหน้าให้ผู้ให้ข้อมูลเตรียมตัว และดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองพร้อมจดบันทึกข้อมูล

2. ผู้วิจัยประชุมชี้แจงทำความเข้าใจแก่ผู้บริหารและครูผู้ปกครองที่เป็นกลุ่มตัวอย่างศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี ในการการพัฒนารูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยกระบวนการบริหารคุณภาพ โดยการใช้แบบประเมิน

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.6 การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย นำเสนอข้อมูลในลักษณะการพัฒนาคำความรู้ (Descriptive Presentation) จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่เรียบเรียงแล้ว นำมาพรรณนาเสนอเพื่อเผยแพร่แก่กลุ่มผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในพื้นที่ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย ตีพิมพ์เป็นบทความวิจัยเชิงวิชาการสืบต่อไป

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการรูปแบบ การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี พบว่า สภาพปัจจุบันของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี มีความหลากหลายของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแตกต่างกัน, ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก (โรงเรียนทั่วไป, ชุมชน, หน่วยงานภาครัฐ), และข้อจำกัดด้านทรัพยากรความต้องการระบบการดูแลช่วยเหลือ

นักเรียน **ผู้บริหาร** ต้องการรูปแบบการบริหารที่ชัดเจน เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพในการติดตามและประเมินผล **ครูผู้สอน** ต้องการเครื่องมือและแนวทางที่ชัดเจนในการปฏิบัติงาน, การอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถในการดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่หลากหลาย **ผู้ปกครอง** ต้องการการสื่อสารอย่างสม่ำเสมอ, การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดูแล, และความมั่นใจในคุณภาพของการดูแล **คณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน** ต้องการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีคุณภาพ, มีความโปร่งใส, และสามารถตอบสนองต่อมาตรฐานการศึกษา

4.2 ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยกระบวนการบริหารคุณภาพ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี รูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบหลักดังนี้ หลักการของรูปแบบ การมีส่วนร่วม, การทำงานเป็นทีม, การจัดการที่เป็นระบบ, การมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นรายบุคคล, ความต่อเนื่องในการพัฒนากระบวนการของรูปแบบ วงจร PDCA Plan การวางแผนการดูแลช่วยเหลือ (การวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน, การกำหนดเป้าหมาย, การเลือกกิจกรรม) Do การดำเนินงานตามแผน (การจัดกิจกรรมส่งเสริม, ป้องกัน, และแก้ไขปัญหา) Check การติดตามและประเมินผล (การรวบรวมข้อมูล, การวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน) Act การปรับปรุงและพัฒนา (การนำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนและกระบวนการ) องค์ประกอบที่สนับสนุนคู่มือการปฏิบัติงาน, ระบบข้อมูลสารสนเทศ, การพัฒนาบุคลากร, การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง

4.3 ผลการใช้รูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยกระบวนการบริหารคุณภาพ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี พบว่า ผู้บริหาร มีความเข้าใจและสามารถนำรูปแบบไปบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ครูผู้สอน มีความมั่นใจในการปฏิบัติงาน, มีแนวทางที่ชัดเจนในการดำเนินงาน, และสามารถให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้ตรงตามความต้องการมากขึ้น ผู้ปกครอง มีความพึงพอใจต่อการดูแลของศูนย์ฯ, ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ, และมีความรู้สึกว่ามีส่วนร่วมในการดูแลมากขึ้น

4.4 ผลการประเมินการใช้รูปแบบ พบว่า ความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้ปกครองที่มีต่อความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยกระบวนการบริหารคุณภาพ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.55, \mu = 0.62$) ผ่านเกณฑ์การประเมิน

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการรูปแบบ การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสรุปได้ 5 ด้านดังนี้ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลพบว่าครูไม่มีความเชี่ยวชาญในการวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคลสภาพที่พึงประสงค์คือการส่งเสริมให้ความรู้ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) ด้านการคัดกรองนักเรียนพบว่า ยังไม่มีแบบคัดกรองพฤติกรรมนักเรียนที่ชัดเจนสภาพที่พึงประสงค์คือให้มีการดำเนินการจัดทำหลักเกณฑ์การคัดกรองที่ถูกต้องและเหมาะสม 3) ด้านการส่งเสริมนักเรียนพบว่ายังไม่มีแนวทางส่งเสริมแก้ไขปัญหาที่ชัดเจนสภาพที่พึงประสงค์คือมีกระบวนการที่ชัดเจนในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีเครือข่ายส่งเสริมในการแก้ไขปัญหายุติกรรมทั้งภายในและภายนอก 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญห พบว่าขาดการป้องกันและแก้ไขปัญหที่ต่อเนื่องสภาพที่พึงประสงค์คือควรมีแนวทางในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนที่หลากหลาย 5) ด้านการส่งต่อนักเรียนพบว่าครูมีการส่งต่อนักเรียนในกรณีที่มีพฤติกรรมรุนแรงที่เกินกว่าที่ครูจะแก้ไขได้ไปยังทีมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสภาพที่พึงประสงค์คือควรมีทีมงานทางการแพทย์ร่วมกันแก้ไขปัญหายุติกรรมรวมกับครูอย่างใกล้ชิด การประเมินมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับมาก แต่การนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดอุดรธานี อาจต้องมีการปรับให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนที่มีความจำเป็นพิเศษที่หลากหลายและซับซ้อนกว่า จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งต้องอาศัยการพัฒนาบุคลากร เครื่องมือ ระบบข้อมูล และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็ง จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ อภิสิทธิ์ รอดบำเรอ (2559) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 ผลการศึกษา พบว่า 1) สภาพและปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมากและมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 2) รูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ที่พัฒนาขึ้นผ่านการประเมินจากผู้อำนวยการสถานศึกษาว่ามีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในระดับมาก

5.2 ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยกระบวนการบริหารคุณภาพ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี ได้รูปแบบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน UD Care Model ซึ่งมีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) **Upgrade** พัฒนาระบบ UD CARE Model เพื่อรองรับการทำงานของครูบุคลากร ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่าย 2) **Design** ร่วมกันออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ทั้ง 5 ขั้นตอน 3) **Coaching** การให้ความรู้ ให้คำแนะนำ แก่ครู บุคลากร นักเรียนผู้ปกครอง ภาคีเครือข่ายและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 4) **Activity** จัดกิจกรรมที่ใช้ในการส่งเสริม พัฒนา

ป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน 5) **Resolution** การมีส่วนร่วมของครู บุคลากรผ่านกระบวนการ PLC และ TBL 6) **Evaluation** การประเมิน การกำกับ ติดตาม สะท้อนผลการดำเนินงานทั้ง 5 ขั้นตอนและสามารถดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับ นลินี บัวอ่อน (2566) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เครือข่ายการมีส่วนร่วมระดับตำบล โรงเรียนท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เครือข่ายการมีส่วนร่วมระดับตำบล โดยรวมอยู่ในระดับมาก

5.3 ผลการใช้รูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยกระบวนการบริหารคุณภาพ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี พบว่า ระดับการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองที่มีต่อการใช้รูปแบบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยกระบวนการบริหารคุณภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.51$, $\sigma = 0.60$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\mu = 4.60$, $\sigma = 0.59$) เป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็ก ($\mu = 4.49$, $\sigma = 0.63$) ด้านการป้องกัน แก้ไข ช่วยเหลือนักเรียน ($\mu = 4.49$, $\sigma = 0.61$) ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\mu = 4.53$, $\sigma = 0.61$) และด้านการส่งต่อนักเรียน ($\mu = 4.37$, $\sigma = 0.60$) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ โกมุต รุยอ่อน (2562) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายะลา เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า ผลการทดลองใช้และประเมินรูปแบบการบริหาร จัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนโรงเรียน ครูผู้ปกครองและนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก

5.4 ผลการประเมินการใช้รูปแบบ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้ปกครองที่มีต่อความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหาร โดยกระบวนการบริหารคุณภาพเพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี ด้านความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.58$, $\sigma = 0.65$) ผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณาเรียงค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ รูปแบบการบริหารโดยกระบวนการบริหารคุณภาพเพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนฯ เป็นนวัตกรรมที่ส่งผลกระทบให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนบรรลุผลและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ($\mu = 4.78$, $\sigma = 0.55$) เป็นอันดับแรก รองลงมา คือ รูปแบบการบริหารโดยกระบวนการบริหารคุณภาพเพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนฯ สนองนโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัดในการส่งเสริมการบริหาร งานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\mu = 4.69$, $\sigma = 0.57$)

และ รูปแบบการบริหารโดยกระบวนการบริหารคุณภาพเพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนฯ มีความสำคัญจำเป็นในการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\mu = 4.66$, $\sigma = 0.59$) ตามลำดับ ทุกรายการผ่านเกณฑ์การประเมิน ซึ่งสอดคล้องกับ โกมุต รุยอ่อน (2562) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ยะลา เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้ปกครองและนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก ด้านพฤติกรรมนักเรียนมีระดับคุณภาพอยู่ในระดับมาก ความพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมาก ผลที่เกิดจากการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และผลที่เกิดจากการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน พบว่า ผู้เรียนมีผลการเรียนและการทดสอบการศึกษาระดับชาติอยู่ในระดับสูง กว่าคะแนนเฉลี่ยของประเทศ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารควรเลือกทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแล้วค่อยจัดสรรงบประมาณเพื่อปรับปรุงหรือจัดหาทรัพยากรมาเพิ่มเติม
2. ครูที่ปรึกษาต้องคอยสอดส่องดูแลพฤติกรรมของนักเรียนอย่างใกล้ชิด และทั่วถึง โดยสังเกตและสำรวจสภาพปัญหาของนักเรียน หากพบความรุนแรงให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาระงับด่วน
3. ผู้บริหารต้องแบ่งหน้าที่ให้ชัดเจน และควรหาโอกาสเข้าถึงผู้ปกครองของนักเรียนให้มากขึ้น และโรงเรียนหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรมีการประชุมคณะกรรมการดำเนินงานเป็นประจำ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน หากพบปัญหาจะได้ปรับปรุงวิธีการจนประสบความสำเร็จ

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

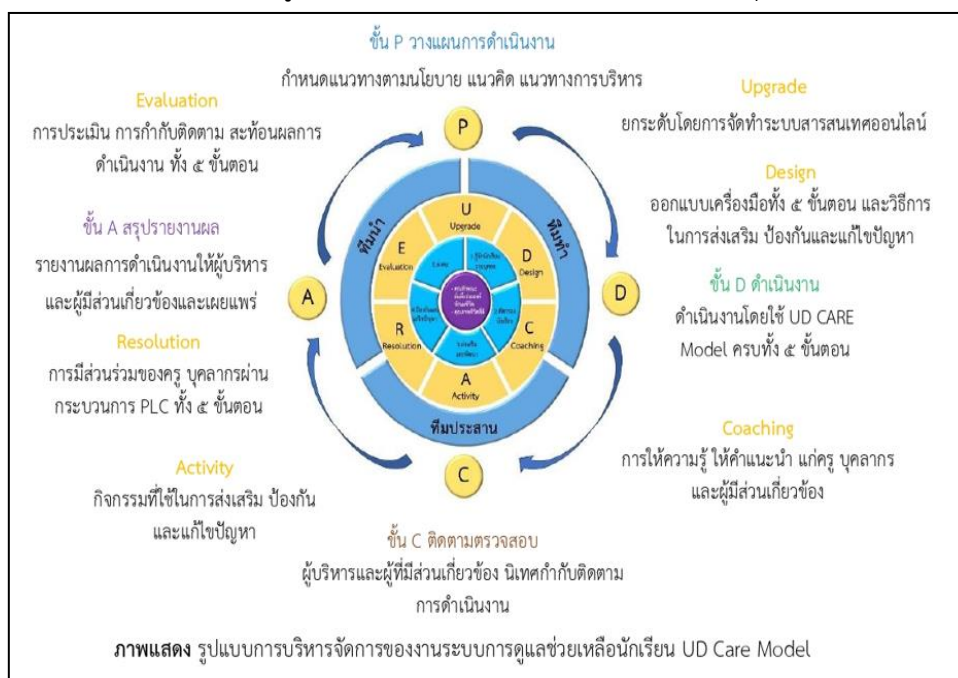
1. หน่วยงานต้นสังกัดควรนำรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยกระบวนการบริหารคุณภาพ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี ไปพัฒนาสถานศึกษาในสังกัด เพื่อสนองนโยบายการศึกษาตลอดวัยและมีคุณภาพ
2. สถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ควรนำรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยกระบวนการบริหารคุณภาพ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี ไปพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้มีทักษะตามหลักสูตรและทักษะในศตวรรษที่ 21
3. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรนำรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยกระบวนการบริหารคุณภาพ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด

อุดรธานี ไปดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพตามหลักสูตรและปลอดภัย

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยกระบวนการบริหารคุณภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี ประกอบไปด้วย แนวคิดและความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน องค์ประกอบของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เครือข่ายความร่วมมือในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แนวโน้มการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในอนาคต ดังนี้: รูปแบบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน UD Care Model ซึ่งมีองค์ประกอบ 6 ดังนี้ 1. **Upgrade** พัฒนาระบบ UD CARE Model เพื่อรองรับการทำงานของครูบุคลากรผู้ปกครอง และภาคีเครือข่าย 2. **Design** ร่วมกันออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ทั้ง 5 ขั้นตอน 3. **Coaching** การให้ความรู้ ให้คำแนะนำ แก่ครู บุคลากร นักเรียนผู้ปกครอง ภาคีเครือข่ายและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 4. **Activity** จัดกิจกรรมที่ใช้ในการส่งเสริม พัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน 5. **Resolution** การมีส่วนร่วมของครู บุคลากรผ่านกระบวนการ PLC และ TBL 6. **Evaluation** การประเมิน การกำกับ ติดตาม สะท้อนผลการดำเนินงานทั้ง 5 ขั้นตอน และสามารถดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง แนวทางการขยายผลสู่ศูนย์การศึกษาพิเศษอื่น หลักการพัฒนาระบบการดูแลนักเรียนพิเศษ นวัตกรรมการบริหารที่เหมาะสมกับบริบทไทย การบูรณาการระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- โกมุท รุยอ่อน. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายะลา เขต 3. เข้าถึงได้จาก <http://www.utdone.net/polngarn/kom/komut.html>
- นลินี บัวอ่อน. (2566). การพัฒนารูปแบบการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้ เครือข่ายการมีส่วนร่วมระดับตำบล โรงเรียนท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- พงศ์พันธุ์ ไชยวัฒน์. (2560). รายงานผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการ ให้บริการทางการศึกษาตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 4. (รายงานผลการดำเนินงาน). เชียงใหม่: เขตพื้นที่การศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 4.
- วันชัย จันทราการกุล. (2558). การพัฒนาทักษะด้านการเขียนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึม สเปกตรัม โดยใช้ชุดการเรียนรู้การเขียน. วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษา พิเศษ, 11(2), 66-75.
- วรางคณา ผลประเสริฐ. (2556). แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ ในประมวลสาระ ชุมติวิชาการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการบริหารโรงพยาบาล หน่วยที่ 1-5. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมพร หวานเสร็จ. (2552). การพัฒนาศักยภาพบุคคลออกতিสตัก โดยใช้สื่อสนับสนุนการ เรียนรู้ผ่านมอมอง. ขอนแก่น: คลังนนวนวิทยา.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2547). พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2555). แนวทางการนิเทศการจัดการศึกษาของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ. สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- อภิสิทธิ์ รอดบำเรอ. (2559). รูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. วารสารวิจัยทางการ ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 10(2), 222-233.